
МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

УДК 347.91
DOI <https://doi.org/10.32841/ILA.2022.27.04>

БРАТІШКО Н. А.,
студентка 4 курсу
Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗОЛОТУХІНА Л. О.,
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН ЗА КОРДОНОМ

Анотація. У статті досліджено поняття працевлаштування та його правові форми. Зазначено, що кожен має право на працю, що включає можливість заробляти на життєву працю, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Для реалізації цього принципу громадяни України мають право укладати трудові договори з іноземними наймачами як на території України, так і за кордоном.

Проаналізовано, що в даний час число українських громадян, які працюють за межами нашої держави, постійно зростає. Одними із основних причин трудової міграції є безробіття та низький рівень доходу. Також можна відзначити невідповідність оплати праці сучасним потребам і підвищення вимог роботодавців до якості робочої сили, що спричиняє подальше соціальне розшарування і малозабезпеченість населення. Україна перейшла на суто комерційні принципи фінансування соціальної сфери, зокрема медицини й охорони здоров'я. Унаслідок цього виникло масове намагання максимально заощаджувати на ціні робочої сили, щоб досягти конкурентних переваг на світових ринках, замість того, щоб підвищувати її за рахунок технологічного оновлення виробництва та вищої продуктивної праці.

Вказано, що багато українців, бажаючи одержувати високооплачувану роботу, готові виїхати в іншу країну. Однак дуже часто, відгукнувшись на таку вигідну пропозицію, наші громадяни стають заручниками недобросовісних роботодавців, а вирватися з рук аферистів, знаходячись на чужині, часом буває важко. Тому, наведено рекомендації щодо працевлаштування в іноземних державах.

Проведено статистичний аналіз стосовно працевлаштування українських громадян за кордоном і зазначено, що Україна посідає 8 місце у списку країн, громадяни яких виїжджають на роботу за кордон, із показником 5,5–6 мільйонів осіб. З них більше 1,5 млн українців працювало в Польщі. У цілому, Польща залишається одним з найбільш популярних

напрямків для трудової міграції українських громадян. По-перше, Польща країна-сусід, член Європейського Союзу та країна з вищим рівнем життя. По-друге, умови праці відповідають європейським стандартам.

Акцентується увага на тому, що заробітчани продовжують залишатися одним із ключових джерел валютних надходжень в Україну. Інакше кажучи, перекази від трудових мігрантів залишаються стабільними й забезпечують надходження валюти в країну.

Ключові слова: працевлаштування, громадяни України, трудова діяльність за кордоном, безробіття, трудовий мігрант.

Постановка проблеми. Конституція України, будучи фундаментом національної правової системи, закріпила основним пріоритетом забезпечення прав та свобод людини і громадянина. Одним з найбільш складних є забезпечення права та умов на працю, що реалізується за допомогою формування в Україні цивілізованого ринку праці. Досвід його функціонування в країнах з розвиненою ринковою економікою показує, що він спроможний в значній мірі підвищити ефективність використання трудового потенціалу. У той же час ринкові відносини в сфері працевлаштування, сформування попиту і пропозицій на робочу силу неминуче породжують цілий ряд негативних соціальних наслідків. Найболючішим з них є безробіття. Безробіття – це гостра економічна й соціальна проблема ринкової економіки, що набула в Україні масового характеру і становить реальну загрозу для розвитку суспільства як основний чинник розширення бідності й деградації населення. Основні негаразди ринку праці держави пов'язані зі зростанням безробіття, збільшенням чисельності громадян, які шукають роботу довготривалий час, а також з наявністю серйозних проблем з працевлаштуванням окремих груп населення.

Системна криза українського суспільства призвела до того, що значний відсоток українських громадян намагаються виїхати за кордон і працевлаштуватись, щоб у такий спосіб вирішити свої життєві проблеми. Кризовий стан суспільства викликає істотний спад рівня життя населення та породжує підвищення рівня безробіття. Поштовхом до працевлаштування за кордон є незадоволення рівнем заробітку чи неможливості знайти роботу в Україні, відсутність відчуття безпеки та бажання забезпечити краще майбутнє своїм дітям.

З огляду на зазначені проблеми, на наш погляд, як науковців, треба, щоб дії держави були спрямовані в першу чергу на створення умов для скорочення виїзду громадян України за кордон. Для прикладу, розробити програму повернення українців із-за кордону, пропонувати більше робочих місць на заводах, підприємств та високу заробітну плату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальнотеоретичну основу наукового дослідження становлять праці вчених-правознавців, як Л. Я. Гінзбург, М. І. Іншин, К. П. Уржинський, Р. І. Шабанов, Г. І. Чанишева, В. І. Щербина, Д. М. Васильківський, Н. Кучменко, О. А. Малиновська та багато інших науковців.

Мета дослідження полягає у всебічному аналізі, розкритті сутностей та особливостей працевлаштування українських громадян за кордоном.

Виклад основного матеріалу. За Конституцією України, кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується [1].

Працевлаштування є передумовою зайнятості будь-якого громадянина; це процес підшукування необхідної роботи, підготовки до неї та влаштування на цю роботу. Згідно з п. 7 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про зайнятість населення» зайнятість – не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особистих та суспільних потреб з метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно.

В Україні до зайнятого населення, відповідно до статті 4 зазначеного закону, належать особи, які працюють за наймом на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, особи, які забезпечують себе роботою самостійно (у тому числі члени особистих селянських господарств), проходять військову чи альтернативну (невійськову) службу, на законних підставах працюють за кордоном та які мають доходи від такої зайнятості, а також особи, які навчаються за денною або дуальною формою здобуття освіти у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти та поєднують навчання з роботою.

До зайнятого населення також належать:

– непрацюючі працездатні особи, які фактично здійснюють догляд за дитиною з інвалідністю, особою з інвалідністю I групи або особою похилого віку, яка за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду або досягла 80-річного віку, та отримують допомогу, компенсацію та/або надбавку відповідно до законодавства;

– батьки-вихователі дитячих будинків сімейного типу, прийомні батьки, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства;

– особа, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, яка за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, та одержує грошову допомогу на догляд за нею відповідно до законодавства.

До зайнятого населення не належать іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні і зайнятість яких пов'язана із забезпеченням діяльності іноземних посольств і місій або виконання своїх професійних чи трудових обов'язків перед роботодавцем-нерезидентом [2].

Поняття працевлаштування розрізняється як в широкому так і вузькому значенні. У широкому розумінні – це процес будь-якого влаштування на роботу, у тому числі й самостійного, із допомогою служби зайнятості. Зокрема,

це й переведення працівників за умови їх вивільнення на іншу роботу на тому ж підприємстві чи в організації. Стосовно вузького значення – це діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, суб'єктів підприємницької діяльності та інших посередницьких органів, яка спрямована на підшукування роботи особам, що її шукають, включаючи і процес професійної підготовки та перенавчання [3, с. 181].

За загальним правилом, працевлаштування передбачає три форми надання допомоги в отриманні особою певної роботи. Перша з них полягає у забезпеченні працездатних громадян максимально повною інформацією про присутність в конкретних підприємствах, установах, організаціях чи на конкретній місцевості вільних робочих місць та про їх характеристику з точки зору умов праці, її оплати, соціально-побутового та житлового обслуговування працівників та інших умов, що цікавлять кожного, хто влаштовується на роботу. Друга форма виражається в підшукуванні необхідної роботи та фактичному забезпеченні деяких категорій громадян роботою чи то на певній посаді, спеціальності і кваліфікації, або у певній місцевості. Третя – це організація, в разі потреби, професійної підготовки чи перепідготовки з наступним забезпеченням роботою [4, ст. 95–96].

Особи мають право на працевлаштування і вибір місця роботи шляхом звернення до підприємства, установи, організації, індивідуального селянського (фермерського) господарства і до іншого роботодавця або при безплатному сприянні державної служби зайнятості. Також відповідно до статті 10 Закону України «Про зайнятість населення» громадяни України мають право займатися трудовою діяльністю за кордоном, якщо така діяльність не заборонена законодавством України та держави перебування. Права громадян України, які працюють за кордоном, захищаються законодавством України та держави перебування, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [2].

На сьогоднішній день спостерігається активне працевлаштування українців за кордоном. Кількість працюючих за межами України, постійно зростає. Одним з основних причин трудової міграції на сьогоднішній день є воєнний стан. У перші дні воєнного стану і навіть зараз сотні тисяч українців покидають рідні домівки та виїжджали за кордон задля особистої безпеки. Звісно, це тяжко для кожної людини, але поки що життя диктує свої правила і слід приймати нові виклики долі. До воєнного часу це було безробіття та низький рівень доходів, який не є достатнім для елементарного задоволення першочергових потреб, і це тому, що рівень мінімальної заробітної плати і реальної оплати праці перебувають на рівні нижче прожиткового мінімуму. Враховуючи дану ситуацію, логічним є те, що українці для боротьби з бідністю виїжджають працювати за кордон, де ситуація з робочими місцями є кращою і безпечнішою на даний момент.

У КЗпП України, а саме в статті 8 закріплена норма про те, що трудові відносини громадян України, які працюють за її межами, а також трудові

відносини іноземних громадян регулюються законодавством держави, у якій здійснюється працевлаштування працівника, і міжнародними договорами України [5].

Проте, у ст. 53 Закону України «Про міжнародне приватне право» передбачені випадки, коли праця громадян України за кордоном буде регулюватись правом України: 1) громадяни України працюють у закордонних дипломатичних установах України; 2) громадяни України уклали з роботодавцями – фізичними або юридичними особами України трудові договори про виконання роботи за кордоном, у тому числі в їх відокремлених підрозділах, якщо це не суперечить законодавству держави, на території якої виконується робота; 3) це передбачено законом або міжнародним договором України [6].

Громадяни України мають право на укладення трудових контрактів з іноземними наймачами, що перебувають за кордоном, для виконання роботи на території України. Це право впливає з економічної волі індивіда, що лежить в основі демократії, правової держави.

Однак у більшості випадків наші люди працюють за кордоном за трудовим договором. Під час влаштування на роботу трудові відносини виникають і регулюються трудовим законодавством відповідної іноземної держави. Доступ до праці постійно проживаючого громадянина України, об'єм трудових прав і обов'язків залежить від права конкретної країни і чинного в цій країні трудового права. Законодавство України в області праці в даному випадку не діє. Проте для наших громадян, що постійно проживають за кордоном під час повернення їх на батьківщину доречно передбачити правові гарантії з приводу пенсійного та соціального забезпечення, доцільно зараховувати стаж роботи за кордоном до загального стажу, що надає право на різні соціальні виплати.

Необхідною передумовою для легального працевлаштування за кордоном на роботу є отримання, до в'їзду в країну, дозволу на працевлаштування. Щоб його отримати, вимагається підтвердження від служби зайнятості відповідної країни, наявність страхового полісу та інших необхідних документів від іноземного роботодавця.

Слід зауважити, що правовий захист за кордоном українських громадян може бути забезпечений консульською установою нашої держави тільки в межах законодавства країни перебування.

При зверненні до посередницьких структур у кожному випадку треба уважно ознайомитись з умовами, що ними пропонуються, та вимагати пред'явлення не тільки ліцензії Мінпраці України, але й дозволу Державного центру зайнятості України на посередництво у працевлаштуванні саме в обраній країні.

Громадяни України, які постійно проживають на території іноземної держави, можуть працевлаштуватися там на підставі законодавства цієї держави та міжнародних договорів України [5]. Вони можуть працювати за кордоном за направленням до іншої держави для виконання певної

роботи або укладення трудового контракту з конкретним роботодавцем на виконання обумовленої роботи на визначений термін. Під час виконання трудових обов'язків, перебування у службових відрядженнях, роботи в посольствах, консульствах, представництва України та цих громадян поширюється законодавство нашої держави. У той же час, окремі питання можуть регулюватися й нормами іноземного права. На підставі укладеного контракту українські громадяни у свою чергу мають змогу трудитися у змішаних товариствах і підприємствах різних форм власності, підпорядковуючись законодавству держави, визначеному в документі [7, с. 22–24].

Також варто зазначити, про громадян, які покинули рідні домівку через воєнний стан. Вони можуть звертатися за міжнародним захистом в Європейському Союзі. Рада ЄС на засіданні в Брюсселі 4 березня 2022 року проголосувала за застосування Директиви від 20 липня 2001 р. № 2001/55/ЄС про мінімальні стандарти надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та несення їх наслідків. Тому українцям з 4 березня 2022 року на підставі рішення Ради ЄС і статті 5 Директиви надано можливість отримати дозвіл на проживання на території Європейського Союзу на 1 рік. Для отримання такого тимчасового захисту слід звернутися до органів влади відповідної країни ЄС, які займаються таким питанням і за результатами розгляду мають видати відповідний документ, який підтверджує статус особи у країні та містить перелік прав, які цей статус передбачає. Однією з переваг оформлення тимчасового захисту є те, що доступ до праці в країні перебування та інше забезпечення надається з моменту звернення, на відміну від особи, яка забажала отримати статус біженця – очікування в середньому до 6 місяців, поки приймається рішення про надання такого статусу. При тимчасовому захисті зберігається можливість безперешкодно повернутися до країни громадянства. Водночас, в період очікування рішення уповноваженого органу у наданні статусу біженця заборонено перетинати кордон країни перебування. Тимчасовий захист можна отримати в будь-якій країні ЄС, на відміну від статусу біженця, який можна отримати лише в тій країні, кордон якої особа перетнула вперше. Крім того, особи, які перебувають під тимчасовим захистом, мають право подати заявку на отримання статусу біженця у будь-який час [8].

Підрахувавши статистичні дані, варто зазначити, що трудова імміграція населення України в основному має циклічний сезонний характер. Найпривабливішими країнами-призначення робочої сили є Польща, Італія та Чеська Республіка. Поміж інших країн, куди спрямовані потоки трудових міграцій – це Іспанія, Німеччина, Угорщина та Португалія. З'явилася у цьому переліку й нова держава – Білорусь, куди виїжджає 1,8 % наших мешканців.

Показники обстеження дають змогу створити портрет українських заробітчан. Як правило, поміж трудових мігрантів переважають чоловіки

та жителі сільської місцевості. Освітній їх рівень у віці 15-70 років нижчий, ніж серед зайнятого населення відповідного віку. У той же час 64,9 % з них мають повну загальну середню освіту, 15,4 % – повну вищу, 15,1 % – неповну вищу, і лише 4,6 % – початкову загальну освіту. Найбільше наших співвітчизників з дипломами вищів у Німеччині (89,6 %), далі йде Угорщина та Іспанія – по 19 % у кожній.

Найпоширенішими сферами економічної діяльності українських громадян за кордоном є будівництво, домашнє господарство, сільське господарство та торгівля. Українські заробітчани не конкурують на ринку праці – переважно займають ті робочі місця, які є менш привабливими для місцевого населення. Більш як третина з них зайняті у найпростіших професіях, чверть становлять кваліфіковані робітники, кожен шостий працює у сфері торгівлі та послуг, а кожен десятий – як професіонал, фахівець або технічний службовець. Інші влаштовуються як кваліфіковані робітники сільського господарства. В цілому майже у третини трудових мігрантів робота відповідає його кваліфікації й лише у 2,6 % вона вимагає вищого рівня.

Щодо ситуації на сьогоднішній день, слід зазначити, що переселенці, які отримали за кордоном тимчасовий захист мають право там легалізувати український диплом. Однак у країнах ЄС наявність документа про закінчення університету не означає автоматично отримання професії. Кваліфікацію треба підтвердити окремо.

Наприклад, для переселенців, які отримали тимчасовий захист у Німеччині мають право на працю, але для окремих регламентованих професій, наприклад медиків, підтвердження професійної кваліфікації обов'язкове. До регламентованих професій також відносять: вчителів, вихователів, інженерів тощо. Для нерегламентованих професій, таких як ремісники, офісні працівники визнання дипломів необов'язкове, однак це збільшить шанси під час пошуку роботи та на співбесідах.

Для визнання диплому необхідно зібрати відповідні документи, такі як: письмову заяву німецькою мовою; посвідчення особи: паспорт або посвідка на проживання; атестати та дипломи, їх додатки; трудова книжка або рекомендаційні листа; сертифікати про закінчення курсів підвищення кваліфікації тощо. Витрати на процедуру визнання різняться і залежать від федеральної землі та професії. Дана процедура коштує від 200 до 600 євро. Після 3-х місяців перебування в країні, можна подати заявку на відшкодування витрат у центрах зайнятості та агентствах з питань праці. Тривалість розгляду документів становить від 3 до 4 місяців [9].

Далі варто згадати і про середньомісячний заробіток одного трудового мігранта. За кордоном він становить 930 доларів, що майже втричі більше ніж у середньому на одного штатного працівника, зайнятого в економіці України. Найбільше заробити вдається у Німеччині – 1798 доларів, у Чеській Республіці – 1137 доларів та в Італії – 969, а найменше у Білорусі – 434.

Як засвідчує статистика, українські заробітчани на прожиття в іноземній країні витрачають 25 % своїх зарплат, і лише 3 % - понад половину

заробленого, інші кошти йдуть, щоб прогодувати свої сім'ї й пересилають їх в Україну [10].

За перше півріччя 2022 року з-за кордону в Україну перерахували 6,46 млрд доларів. Це всього на 6,2 % менше, ніж роком раніше. Обсяг переказів суттєво просів на перших 4-х місяцях цього року. При цьому фіксувалось зниження переказів офіційними каналами, а от рівень переказів через неформальні канали залишився приблизно сталим. Однак вже в червні обсяг приватних переказів сягнув 1,23 млрд доларів. Це на 1,2 % більше, ніж було в червні 2021-го року.

З одного боку швидке зростання чисельності вимушених мігрантів за кордоном призвело до значних обсягів відпливу валюти. А втім перекази від заробітчани в Україну залишаються стабільними й забезпечують надходження валюти в Україну.

За даними НБУ у 2021 році обсяг грошових приватних переказів в Україну з-за кордону склав 14 млрд доларів, що на 25,4 % більше, ніж у 2020 році. У той час слід чекати, що в поточному році загальна річна сума переказів буде в районі 13–14 млрд доларів, але прогноз НБУ зараз таки достатньо консервативний – там очікують, що у 2022 році приватні перекази складуть 12,6 млрд доларів. Суттєвого приросту переказів як у минулому році наразі очікувати не варто, тому що маємо тенденції по зростанню інфляції в країнах, де перебувають мігранти, а також спостерігається загальне охолодження економіки цих країн. Теж слід врахувати фактор возз'єднання сімей (наприклад, якщо на заробітках був чоловік і до нього приєдналися дружина та діти). Обмеження для виїзду чоловіків за межі України також не сприяють зростанню кількості переказів [11].

Проте, які б там перекази в Україну не йшли, а українським мігрантам за кордоном живеться несолодко. Варто зазначити, що 62,6 % наших громадян працювали по 41–60 годин на тиждень, 18,9 % - ще довше, і тільки 17,8 % – до 40 годин. При цьому, як вже зазначалося, в Німеччині можна найбільше заробити, але й доводить й працювати довше – 86 % мігрантів трудилось по 60 годин на тиждень. Така ж висока середня тривалість робочого дня спостерігалася й у Чеській Республіці, але не меншою вона є й Польщі. Для приладу, можна взяти підприємство ССС, яке є одним з найбільших компаній з продажу взуття в Центральній Європі. На роботу потрібні чоловіки, жінки, а також можна і сімейні пари. Робота на складі: збір товарів, сканування товару та комплектація по розмірній сітці. Оплата від 16,5 злотих за годину, в місяць від 220–290 годин.

Отже, результати огляду трудової міграції в Україні надзвичайно важливі, тому що це дає змогу оцінити реальні масштаби, поширеність та географічну спрямованість потоків зовнішніх трудових міграцій українських громадян й одержати дані щодо демографічних і соціально-економічних характеристик заробітчани, їх видів діяльності, тривалості поїздок, умов та оплати праці, але головне - визначити підстави цього явища. За оцінками

ООН у справах біженців, за останні півроку через воєнний стан Україну залишили понад 11 мільйонів людей, а 79 % українців виїхали за межі країни через низький рівень заробітної плати, і 11 % – через відсутність роботи. На мою думку, така статистика має спонукати владу до дій.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, можна сказати, що кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Системна криза українського суспільства призвела до того, що значний відсоток українських громадян виїжджають працювати за кордоном. Питання, що виникають у зв'язку з працевлаштування трудових мігрантів в іноземних державах урегульовано на законодавчому рівні та шляхом дво- та багатосторонніх угод. Однак дії нашої держави мають бути спрямовані на створення умов для зменшення виїзду заробітчан за кордон та заохочення повернення мігрантів на Батьківщину шляхом максимального використання результатів трудової міграції в інтересах розвитку.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про зайнятість населення: Закон України від 5 липня 2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 24. Ст. 243.
3. Трудове право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. В. О. Кучера. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 564 с.
4. Трудове право України : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко, І. П. Жигалкін, В. П. Прудником. 5-те вид., допов. Х. : Право, 2014. 760 с.
5. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971. *Відомості Верховної Ради України*. 1971, додаток до № 50. Ст. 375.
6. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 32. Ст. 422.
7. Чугуєвська М. Проблемні аспекти правового регулювання працевлаштування громадян України за кордоном: навч. посіб. К. : Віче, 2012. № 24. 30 с.
8. Директива Ради Європейського Союзу від 20 липня 2001 року № 2001/55/ЄС про мінімальні стандарти для надання тимчасового захисту у разі масового напливу переміщених осіб та про заходи, що сприяють збалансованості зусиль між державами-членами щодо прийому таких осіб та несення наслідків цього. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU01293?an=147>
9. Визнання українського диплома у країнах ЄС: що потрібно знати. URL: <https://evacuation.city/articles/231717/viznannya-ukrainskogo-diploma-u-krainah-yes-scho-potribno-znati>
10. Про долю українських заробітчан розповідають цифри. URL: <http://svobodaslova.in.ua/news/read/16412>
11. Заробітчани продовжують залишатись одним з ключових джерел валютних надходжень в Україну. URL: <https://www.ar25.org/article/zarobitchany-prodovzhuyut-zalyshatys-odnym-z-klyuchovyh-dzherel-valyutnyh-nadhodzen-v>

Bratishko N., Zolotukhina L. Employment of Ukrainian citizens abroad

Summary. The article examines the concept of employment and its legal forms. It is noted that everyone has the right to work, which includes the opportunity to earn a living by work that he freely chooses or freely agrees to. To implement this principle, citizens of Ukraine have the right to enter into employment contracts with foreign employers both in Ukraine and abroad.

It has been analyzed that currently the number of Ukrainian citizens working outside our country is constantly growing. One of the main reasons for labor migration is unemployment and low income. It is also possible to note the inconsistency of wages with modern needs and the increase in employers' requirements for the quality of the workforce, which causes further social stratification and poverty of the population. Ukraine switched to purely commercial principles of financing the social sphere, in particular medicine and health care. As a result, there was a massive effort to save as much as possible on the price of labor in order to achieve competitive advantages in world markets, instead of increasing it due to technological renewal of production and higher productive labor.

It is stated that many Ukrainians, wanting to get a well-paid job, are ready to leave for another country.

A statistical analysis of the employment of Ukrainian citizens abroad was conducted and it was noted that Ukraine ranks 8th in the list of countries whose citizens go to work abroad, with an indicator of 5.5-6 million people. Of them, more than 1.5 million Ukrainians worked in Poland.

Emphasis is placed on the fact that wage earners continue to be one of the key sources of foreign currency income in Ukraine. In other words, remittances from labor migrants remain stable and ensure the inflow of currency into the country.

Key words: employment, citizens of Ukraine, work abroad, unemployment, labor migrant.